

Для вирішення вказаних проблем необхідно в першу чергу завершити реформу судової системи, покращити роботу суддівського документообігу, удосконалення організації та діяльності суду, а також покращення правової культури суддівського корпусу при виконанні ними своїх обов'язків.

Таким чином, можна зробити висновок, що Україна перебуває на етапі модернізації судової системи при здійсненні судами адміністративного судочинства. Формування нової системи відповідає умовам сьогодення в умовах розбудови демократичної держави, а адміністративне судочинство повинно відповідати вимогам, принципам здійснення судової влади.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/paran4760#n4760> (дата звернення 02.06.2017).
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 року № 2747-IV / Верховна Рада України. // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення 02.06.2017).
3. Авер'янов В., Лук'янець Д., Педько Ю. Чи забезпечить вітчизняне адміністративне судочинство верховенство права // Віче. 2006. № 7–8. С. 35–39.

Одержано 12.06.2017

УДК 35.078

Павло Борисович КОПТЄВ,

кандидат юридичних наук, заступник начальника з режиму кадрового забезпечення УОС, ГУНП в Харківській області, м. Харків

ПОЛІЦЕЙСЬКЕ ПІКЛУВАННЯ ЯК ПРЕВЕНТИВНИЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ЗАХІД

Проблемам забезпечення прав і свобод людини і громадянина в усі часи приділялося багато уваги як на національному так і на міжнародному рівнях. Міжнародна спільнота вимагає від держав захищати права і свободи та сприяти їх відновленню у разі їх порушення. Права людини перебувають у площині взаємин людини і держави та можуть бути обмежені тільки спеціально уповноваженими на те органами держави та лише у випадках відповідності до закону [1, с. 106]. Такими повноваженнями наразі наділена Національна поліція України в рамках застосування поліцейських заходів.

З прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закон) в механізмі забезпечення поліцією правопорядку і громадської безпеки були закріплені поліцейські заходи, які є дією або комплексом дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини, що застосовується поліцейськими відповідно до закону для

забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень. Обраний поліцейський захід має бути законним, необхідним, пропорційним і ефективним.

Завданнями Національної поліції на сучасному етапі реформування держави взагалі та її правоохоронної системи, зокрема, є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону про забезпечення використання покладених на поліцію повноважень.

Стаття 30 Закону закріплює види поліцейських заходів до яких відносять: превентивні поліцейські заходи, поліцейські заходи примусу та заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, що закріплені статтею 260 Кодексу про адміністративні правопорушення та заходи, що визначені Кримінальним процесуальним кодексом України.

Превентивні поліцейські заходи мають чітку профілактичну спрямованість, орієнтовані на захист громадської безпеки та недопущення вчинення правопорушень. Згідно ст. 31 Закону до них відносяться: перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, установлених законом, стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; поліцейське піклування [2].

Поліцейське піклування (стаття 41 Закону) являє собою соціально орієнтований превентивний захід, що застосовується стосовно осіб віком до 16 років, що залишилися без догляду, стосовно особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення, стосовно особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або особи, яка перебуває у публічному місці і в наслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі.

Застосування поліцейського піклування тягне за собою низку правових наслідків, зокрема:

1) передання неповнолітніх осіб батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування;

2) передання осіб, які втекли з психіатричного чи лікувального закладу до відповідних закладів;

3) передання осіб, які втратили здатність самотійного пересування у спеціальній лікувальний заклад чи до місця проживання.

Для забезпечення ключових моментів здійснення охорони прав і свобод людини і громадянина поліцейський зобов'язаний негайно повідомити особі зрозумілою для неї мовою підставу застосування поліцейського заходу, а також роз'яснити право отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місце перебування.

При реалізації заходу поліцейського піклування, поліцейський уповноважений вилучити у особи зброю чи інші предмети, якими особа може завдати шкоди оточуючим чи особі, незалежно від того, чи заборонені вони в обігу. Поліцейському заборонено здійснювати обшук особи, щодо якої здійснюється поліцейське піклування. Відмітимо, що саме ця норма закону ставить під загрозу можливість вилучення у особи зброї або інших предметів.

Щодо процесуального оформлення застосування поліцейського піклування, то слід визначити, що необхідне складання протоколу, в якому зазначається: місце, дата, точний час (година, хвилини) застосування заходу; підстави застосування; опис вилученої зброї та інших предметів; клопотання, заяви чи скарги особи; інформація про тілесні ушкодження. Протокол підписується особою і поліцейським. Копія протоколу під підпис вручається негайно особі.

Зауважимо, що якщо особа у відношенні якої здійснюється поліцейське піклування може знаходитись у стані, коли вона не може усвідомлювати свої дії, закон надає поліцейському право не роз'яснювати особі права, не надавати протокол на підпис і не вручати копію протоколу. Але в такому разі протокол надається особі чи органу, передбаченому абзацом другим частини першої статті 41 Закону.

Про кожне застосування поліцейського заходу поліцейський одразу повідомляє за допомогою технічних засобів відповідального поліцейського в підрозділі поліції.

Поліцейський зобов'язаний надати можливість негайно повідомити про своє місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи, або негайно повідомити батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування про місце перебування неповнолітньої особи.

Важливо, що поліцейське піклування вперше в Україні закріплено як окремий превентивний поліцейський захід, що є позитивом з точки зору формування партнерських відносин між громадянами та поліцією. Але слід сказати, що недостатньо врегульованим є проведення вилучення окремих предметів у особи при здійсненні поліцейського піклування, адже цією ж статтею забороняється проведення обшуку, та відсутність строків переда-

вання особи при здійсненні заходу, а відповідальність за тривале доставляння покладається на поліцейських.

Підсумовуючи, зауважимо, що зміцнення законності в діяльності поліцейських вимагає забезпечення, перш за все послідовної відомчої нормотворчості, адже процедурна форма правозастосування регламентується як законами, так і підзаконними актами [1, с. 109]. Наприклад, неврегульованим є питання здійснення поліцейського піклування щодо осіб, які знаходяться у стані сильного алкогольного сп'яніння (місце доставлення, якщо особа не має документів і не в змозі сформулювати дані про себе). Цей аспект вимагає саме відомчого нормативного регулювання, адже це має бути гарантією законності діяльності поліцейських та важливим заходом забезпечення правопорядку в державі. Наразі, в практичній діяльності поліцейських у вказаному випадку застосовується поліцейський персональний розсуд.

При застосуванні поліцейських заходів важливо розуміти, що права людини представляють собою імперативний стандарт, адже отримуючи закріплення у правових нормах, що чітко прописують можливі варіанти поведінки поліцейських, права людини стають правилом, формально визначеним, обов'язковим для всіх, гарантованим відповідними механізмами забезпечення і процедурами захисту.

Список бібліографічних посилань

1. Комзюк М. А. Обмеження особистої свободи громадян за адміністративним правом // Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України: зб. Матеріалів наук.-практ. конф. (м. Харків, 15 квіт. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. 248 с. С.106—112.
2. Закон України «Про Національну поліцію»: чинне законодавство чином станом на 26 серпня 2015 року: Офіц. Текст. Київ: Алерта, 2015. 74 с.
3. Передерій О. С. Поліцейське піклування як превентивний захід забезпечення правопорядку в Україні // Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Харків: ХНУВС, 2015. 352 с. С.217—218.

Одержано 12.06.2017